

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต และขั้นตอนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้โดยอาศัยแนวคิดปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) ซึ่งเน้นการได้สัมผัสกับข้อมูลโดยตรง มาใช้ในการศึกษา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ญาติผู้เสียชีวิตที่เป็นผู้ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ จำนวน 31 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการคือ ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลและการประสานงานในการเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย และหน่วยงานรับบริจาคอวัยวะของโรงพยาบาล โดยให้เจ้าหน้าที่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ทำหน้าที่ติดต่อและขอความยินยอมในการเก็บข้อมูลจากญาติผู้เสียชีวิตที่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ หลังจากนั้นผู้วิจัยโทรศัพท์ติดต่อญาติผู้เสียชีวิตเหล่านี้ เพื่อแนะนำตนเอง บอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย สัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ แล้วจึงเข้าพบญาติผู้เสียชีวิต เพื่อทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์ ด้วยการแนะนำตนเอง พูดคุยทักทาย แล้วจึงเริ่มการสัมภาษณ์ ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัยได้บันทึกเทปการสัมภาษณ์ เพื่อป้องกันการพลาดประเด็นที่ต้องการ และถ่ายภาพญาติผู้เสียชีวิต เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันอังคารที่ 12 มกราคม 2542 ถึงวันอาทิตย์ที่ 21 มีนาคม 2542

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา 2 ประเด็นหลักดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต
2. ขั้นตอนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต ประกอบด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งสามารถแบ่งย่อยออกเป็นปัจจัยหลักและปัจจัยเสริม

โดยปัจจัยภายในประกอบไปด้วย ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความเชื่อ และปัจจัยเสริม 5 ประการ ได้แก่ การรับรู้เรื่องชีวิต ความรู้ ความตั้งใจของญาติผู้เสียชีวิต สถานภาพทางเศรษฐกิจ และบุคลิกภาพ

ส่วนปัจจัยภายนอกประกอบไปด้วย ปัจจัยหลัก ได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์ และปัจจัยเสริม 3 ประการ ได้แก่ บุคคลใกล้ชิด ลักษณะผู้เสียชีวิต และสื่อ

ปัจจัยภายใน

ปัจจัยภายใน สามารถแบ่งออกเป็น ปัจจัยหลัก และปัจจัยเสริม โดยแบ่งตามผลที่มีต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต

ปัจจัยหลัก

ปัจจัยหลักภายในได้ ได้แก่ ความเชื่อ ซึ่งประกอบไปด้วย ความเชื่อเรื่องบุญกุศล และความเชื่อเรื่องชาติหน้า

◆ ปัจจัยทางด้านความเชื่อ

ความเชื่อของญาติผู้เสียชีวิตเป็นปัจจัยภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะมากที่สุด ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 29 คน ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เนื่องจากความเชื่อ 2 ประการคือ ความเชื่อเรื่องบุญกุศล และความเชื่อเรื่องชาติหน้า

ทั้งนี้พบว่า ความเชื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะมากที่สุด คือความเชื่อเรื่องบุญกุศล ส่วนความเชื่อเรื่องชาติหน้ามีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะรองลงมา

(1) ความเชื่อเรื่องบุญกุศล

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 29 คน ให้เหตุผลว่า ที่ได้ตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิตก็เพื่อต้องการทำบุญกุศล โดยเชื่อว่าการบริจาคอวัยวะเป็นการทำบุญกุศลครั้งยิ่งใหญ่ ผู้เสียชีวิตจะได้รับผลบุญกุศลสูง ทั้งนี้เพราะเป็นการช่วยต่อชีวิตผู้อื่นอีกหลายคน อีกทั้งยังถือว่าเป็นการทำบุญกุศลครั้งสุดท้ายให้กับผู้เสียชีวิต เพื่อให้ผลบุญกุศลนี้ติดตัวผู้เสียชีวิตไป

บางรายเชื่อว่าบุญกุศลที่ได้รับจากกาบริจาคอวัยวะ จะเป็นการลบล้างบาปที่ผู้เสียชีวิตได้กระทำมา หรือผ่อนหนักให้เป็นเบา นอกจากนี้ญาติผู้เสียชีวิตบางรายเชื่อว่าผู้ป่วยที่ได้รับการปลูกถ่ายอวัยวะก็จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้เสียชีวิตอีกด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า ญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำบุญบ่อย อันเป็นผลมาจากความเชื่อเรื่องบุญกุศลนั่นเอง

(2) ความเชื่อเรื่องชาติหน้า

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 17 คน ไม่เชื่อเรื่องชาติหน้า กล่าวคือ ตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิตโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นในชาติหน้า และไม่กลัวว่าชาติหน้าผู้เสียชีวิตจะเกิดมามีอวัยวะไม่ครบ ทั้งนี้เนื่องจากญาติผู้เสียชีวิตเห็นว่าชาติหน้าเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน และเห็นว่าแม้จะบริจาคอวัยวะ ชาติหน้าผู้เสียชีวิตก็ต้องเกิดมามีอวัยวะครบอย่างแน่นอน

• ความไม่แน่นอนเรื่องชาติหน้า

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 9 คน เห็นว่าชาติหน้าเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน กล่าวคือ ไม่ทราบว่าชาติหน้ามีจริงหรือไม่ หรือหากมีจริง ก็ไม่แน่ใจว่าชาติหน้าจะได้เกิดมาอีกหรือไม่ หรือหากเกิดมา ก็ไม่แน่ใจว่าจะได้เกิดมาเป็นมนุษย์อีกหรือไม่ จึงขอทำชาตินี้ให้ดีที่สุดกว่า

• ชาติหน้าก็ต้องเกิดมาครบ

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 11 คน เชื่อว่าแม้จะบริจาคอวัยวะ ชาติหน้าผู้เสียชีวิตก็ต้องเกิดมามีอวัยวะครบอย่างแน่นอน โดยให้เหตุผลว่าปกติเมื่อผู้ใดเสียชีวิต ก็ต้องนำร่างไปเผาตามพิธีกรรมการเผาร่างผู้เสียชีวิตก็เป็นการทำลายร่างกายผู้เสียชีวิตเช่นกัน แต่ก็ไม่มีผู้ใดกลัวว่าชาติหน้าจะเกิดมามีอวัยวะไม่ครบ การนำตัดเอาอวัยวะออกไปจากร่างกาย ก็ไม่แตกต่างจากการเผาร่างผู้เสียชีวิต

ทั้งนี้พบว่า ความเชื่อเรื่องบุญกุศล กับความเชื่อเรื่องชาติหน้า ไม่มีส่วนสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจบริจาคอวัยวะ โดยเห็นว่าเป็นการทำบุญกุศลแก่ผู้เสียชีวิต แต่ญาติผู้เสียชีวิตไม่ได้หวังผลของการทำบุญกุศลนี้ไกลไปถึงชาติหน้า เพียงแต่ต้องการให้ผู้เสียชีวิตได้รับผลบุญกุศลติดตัวไป เพื่อมีชีวิตภายหลังความตายที่ดี ส่วนชาติหน้าจะเป็นอย่างไรนั้น ยังไม่ได้คำนึงถึง

ปัจจัยเสริม

ปัจจัยเสริมภายใน ได้แก่ การรับรู้เรื่องชีวิต ความรู้ ความตั้งใจ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และบุคลิกภาพ ทั้งนี้พบว่า การรับรู้เรื่องชีวิตเป็นปัจจัยเสริมภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาค อวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตมากที่สุด

◆ ปัจจัยทางด้านการรับรู้เรื่องชีวิต

เหตุผลที่ทำให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 22 คน ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ส่วนหนึ่งเป็นเหตุผลที่เกิดจากการรับรู้เรื่องชีวิต กล่าวคือ รับรู้ชีวิตเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายทอดกันได้ ชีวิตหนึ่งที่ได้จากไปสามารถนำไปต่ออีกชีวิตหนึ่งให้ยืนยาวออกไปได้โดยการบริจาคอวัยวะ อีกทั้งอวัยวะของผู้เสียชีวิตก็ยังคงอยู่ ไม่ได้สูญสลายไปไหน แม้ว่าเสียชีวิตไปแล้ว

ทั้งนี้พบว่า การรับรู้ว่าเป็นการต่อชีวิตผู้อื่นมีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะมากที่สุด ส่วนการรับรู้ว่าอวัยวะของผู้เสียชีวิตยังคงอยู่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะรองลงมา

(1) รับรู้ว่าเป็นการต่อชีวิตผู้อื่น

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 18 คน รับรู้ว่าอวัยวะของผู้เสียชีวิตสามารถช่วยเหลือผู้ป่วยที่รอรับบริจาคอวัยวะได้หลายคน ให้มีชีวิตที่ยืนยาวออกไป จึงถือว่าการบริจาคอวัยวะเป็นการต่อชีวิตผู้อื่น โดยถือว่าหนึ่งชีวิตที่ต้องสูญสลายไป สามารถต่อชีวิตใหม่ได้อีกหลายชีวิต ดีกว่าปล่อยให้สูญสลายไปโดยเปล่าประโยชน์

นอกจากนี้บางรายยังเกิดความรู้สึกเอาใจเขามาใส่ใจเรา จึงตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิต ก็เพื่อญาติคนอื่นจะได้ไม่ต้องปวดร้าวเช่นตน

(2) รับรู้ว่าอวัยวะของผู้เสียชีวิตยังคงอยู่

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 7 คน รับรู้ว่าการบริจาคอวัยวะทำให้รู้สึกอวัยวะบางส่วนของผู้เสียชีวิตยังคงอยู่ ไม่ได้สูญสลายไปไหน แม้จะเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม เป็นการเสียชีวิตที่ไม่ได้เสียไปทั้งหมด อวัยวะของผู้เสียชีวิตยังคงทำงานอยู่ต่อไป เพียงแต่ไปอยู่ในร่างกายผู้อื่น ทำให้ญาติผู้เสียชีวิตรู้สึกว่าผู้เสียชีวิตเหมือนยังคงมีชีวิตอยู่

◆ ปัจจัยทางด้านความรู้

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 19 คน มีความรู้เรื่องการบริจาคอวัยวะ โดยความรู้ที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ได้แก่ ความรู้เรื่องประโยชน์ของการบริจาคอวัยวะ ความรู้เรื่องสมองตาย

ความรู้เรื่องเกณฑ์การบริจาคอวัยวะ และความรู้เรื่องศูนย์รับบริจาคอวัยวะ ทั้งนี้พบว่า ญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องประโยชน์ของการบริจาคอวัยวะมากที่สุด

(1) ความรู้เรื่องประโยชน์ของการบริจาคอวัยวะ

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 15 คน รู้ว่าการบริจาคอวัยวะเป็นการนำอวัยวะไปใช้ช่วยเหลือผู้ป่วยที่รอรับบริจาคอวัยวะให้มีชีวิตอยู่รอดต่อไป และยังทราบว่ามีผู้ป่วยที่รอรับบริจาคอวัยวะอยู่เป็นจำนวนมากอีกด้วย

(2) ความรู้เรื่องสมองตาย

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 8 คน มีความรู้เรื่องสมองตายพอสมควรมาก่อนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ โดยรู้ว่าผู้ป่วยสมองตายจะไม่สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ ไม่สามารถหายใจได้ด้วยตนเอง จึงต้องอาศัยเครื่องช่วยหายใจ ญาติผู้เสียชีวิตเห็นว่าผู้ป่วยสมองตายอยู่ในสภาพที่ทรมาณ มีโอกาสรอดน้อย และไม่สามารถกลับฟื้นมาเป็นปกติ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สามารถทำใจได้ว่าอย่างไรก็ต้องเสียชีวิตแน่นอน จึงตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

ความรู้เรื่องสมองตายของญาติผู้เสียชีวิต เกิดจากประสบการณ์ตรงในอดีต จากการเห็นผู้ป่วยสมองตายเป็นรายอื่น ๆ มาก่อน

(3) ความรู้เรื่องเกณฑ์การบริจาคอวัยวะ

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 6 คน มีความรู้เรื่องเกณฑ์การบริจาคอวัยวะพอสมควรมาก่อนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ โดยรู้ว่าผู้เสียชีวิตต้องใช้เครื่องช่วยหายใจกระตุ้นการทำงานของหัวใจ เพื่อให้อวัยวะอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์อยู่จนถึงการปลูกถ่ายได้ ความรู้ดังกล่าวจึงมีผลให้ญาติผู้เสียชีวิตต้องรีบตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

นอกจากนี้ญาติผู้เสียชีวิตยังทราบว่าหากผู้ป่วยเสียชีวิตไปเสียก่อน อวัยวะก็ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ก็ได้แต่เพียงนำร่างกายไปให้นิสิตนักศึกษาแพทย์ใช้ศึกษาเท่านั้น

(4) ความรู้เรื่องศูนย์รับบริจาคอวัยวะ

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 5 คน รู้ว่าศูนย์รับบริจาคอวัยวะ ตั้งอยู่ที่สภากาชาดไทย และหากต้องการบริจาคอวัยวะต้องไปบริจาคที่สภากาชาดไทย

◆ ปัจจัยทางด้านความตั้งใจของญาติผู้เสียชีวิต

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 8 คน มีความตั้งใจบริจาคอวัยวะทั้งของผู้เสียชีวิตและของตนเอง มาก่อนแล้ว ความตั้งใจดังกล่าว เป็นเจตนาที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

(1) ญาติตั้งใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิต

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 3 คน มีความตั้งใจอยากให้ผู้เสียชีวิตบริจาคอวัยวะ ตั้งแต่เมื่อยังมีชีวิต แต่ผู้เสียชีวิตก็ไม่ได้บริจาค ดังนั้นเมื่อผู้เสียชีวิตเสียชีวิต ญาติผู้เสียชีวิตจึงมีความแน่วแน่ที่จะบริจาคอวัยวะ ทั้งนี้เพื่อให้สมกับความตั้งใจของตนเองที่มีมานานแล้ว

(2) ญาติได้บริจาคอวัยวะของตนไว้

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 5 คน เป็นผู้ที่เคยแสดงความจำนงบริจาคอวัยวะ หรือเป็นผู้ที่ได้บริจาคร่างกายให้โรงพยาบาลเพื่อให้นิสิตนักศึกษาแพทย์ใช้ศึกษาไว้ตั้งแต่ก่อนการตัดสินใจ การที่ญาติผู้เสียชีวิตเคยบริจาคอวัยวะหรือบริจาคร่างกายของตนไว้

• เคยบริจาคอวัยวะ

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 3 คน เคยแสดงความจำนงบริจาคอวัยวะไว้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะเป็นอย่างดีอยู่แล้ว ญาติผู้เสียชีวิตเหล่านี้พร้อมจะตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิตในทันที โดยปราศจากข้อสงสัยใด ๆ ทั้งสิ้น ในเมื่อญาติผู้เสียชีวิตเหล่านี้ยังยอมบริจาคอวัยวะของตนเอง ดังนั้นก็ย่อมจะบริจาคของผู้เสียชีวิตได้เช่นกัน

• เคยบริจาคร่างกายให้โรงพยาบาล

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 2 คน เคยแสดงความจำนงบริจาคร่างกายให้โรงพยาบาลไว้ แม้จะไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริจาคอวัยวะมากนัก แต่ก็เป็นผู้ที่มีจิตใจที่ดีที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นพื้นฐาน อีกทั้งยังไม่ยึดติดกับร่างกายภายหลังเสียชีวิต โดยเห็นว่าภายหลังเสียชีวิตไปแล้ว ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายก็ควรนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

◆ ปัจจัยทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 5 คน ตัดสินใจบริจาคอวัยวะเนื่องจากสาเหตุทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถแบกรับภาระที่เกิดจากสภาพอาการของผู้เสียชีวิตก่อนเสียชีวิตได้ กล่าวคือ ก่อนเสียชีวิตผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่มักประสบอุบัติเหตุ จนเป็นเหตุให้สมองตาย ทำให้ไม่

สามารถหายใจได้ด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องช่วยหายใจกระตุ้นไว้ และในช่วงแรกก็จำเป็นต้องเข้ารับการรักษาในหออภิบาลผู้ป่วยหนัก (ไอซียู) ซึ่งเป็นการสร้างภาระอย่างมาก ทั้งทางด้านค่าใช้จ่าย และทางด้านการดูแลรักษา

(1) ภาระด้านค่าใช้จ่าย

ก่อนเสียชีวิต ผู้เสียชีวิตต้องอาศัยเครื่องช่วยหายใจกระตุ้นไว้ ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่ค่อนข้างสูง เมื่อญาติผู้เสียชีวิตพิจารณาแล้วว่าอย่างไรก็คงต้องเสียชีวิตแน่ จึงตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และเมื่อทางโรงพยาบาลเสนอผลตอบแทนว่า หากบริจาคอวัยวะทางโรงพยาบาลจะรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลทั้งหมด จึงส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 3 คน ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

(2) ภาระด้านการดูแลรักษา

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 4 คน ไม่สามารถรับภาระในการดูแลรักษาได้ ญาติผู้เสียชีวิตเห็นว่าหากผู้เสียชีวิตมีชีวิตรอดต่อมา ก็ต้องเป็นภาระในการดูแล แต่ตนเองไม่มีความพร้อมที่จะมาคอยดูแลผู้ป่วย ทั้งนี้เพราะตนเองก็มีภาระในการเลี้ยงดูลูกอีกหลายคน

◆ ปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพ

ญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีลักษณะบุคลิกภาพบางประการที่มีผลทำให้ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ลักษณะบุคลิกภาพเหล่านั้น ได้แก่ การใช้เหตุผล ความสามารถในการเข้าใจ การแสวงหาความรู้ ความกล้าได้กล้าเสีย การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และความทันสมัย

(1) การใช้เหตุผล

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 4 คน เป็นผู้ที่ใช้เหตุผลในการตัดสินใจ โดยมีการประเมินองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน พิจารณาถึงข้อดี-ข้อเสียก่อนการตัดสินใจ อีกทั้งจะไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ โดยจะยึดเหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจ ญาติผู้เสียชีวิตที่มีลักษณะเช่นนี้ มักเป็นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับผู้บังคับบัญชา ซึ่งต้องอาศัยความรับผิดชอบสูง

(2) ความสามารถในการเข้าใจ

ญาติผู้เสียชีวิตที่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะจำนวน 3 คน เป็นผู้ที่เข้าใจอะไรได้ง่าย ไม่ต้องให้อธิบายมาก ทั้งนี้พบว่า การตัดสินใจบริจาคอวัยวะจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจเป็นอย่างดี

(3) การแสวงหาความรู้

ญาติผู้เสียชีวิตที่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะจำนวน 4 คน เป็นผู้ที่ชอบแสวงหาความรู้ใฝ่ตัว มีความสนใจใคร่รู้ในข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เวลาไปโรงพยาบาลก็มักจะอ่านข้อความตามป้ายประกาศต่าง ๆ จึงพบเห็นเรื่องราวเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ อันนำไปสู่การตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

(4) ความกล้าได้กล้าเสีย

ความกล้าได้กล้าเสียมีผลทำให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 6 คน ตัดสินใจบริจาคอวัยวะได้ง่ายขึ้น ญาติผู้เสียชีวิตที่เป็นคนกล้าได้กล้าเสียมักสามารถตัดสินใจได้ง่าย ทั้งนี้เพราะไม่เกรงกลัวหรือหวั่นไหวต่อผลที่จะตามมา กล่าวคือ เขาใจเอากัน ยอมเสี่ยงที่จะตัดสินใจ โดยไม่คำนึงถึงผลทางลบที่อาจจะเกิดตามมา

(5) การรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 3 คน เป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยพิจารณาว่าหากความคิดเห็นนั้นมีเหตุผลเพียงพอก็จะยอมรับฟัง ญาติผู้เสียชีวิตที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จะเปิดใจกว้างยอมรับฟังเหตุผลของบุคลากรทางการแพทย์และบุคคลใกล้ชิด และยินยอมตัดสินใจบริจาคอวัยวะในที่สุด

(6) ความทันสมัย

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 5 คน เป็นผู้ที่มีความทันสมัยหรือมีความเป็นคนยุคใหม่ ซึ่งมีผลต่อความเชื่อเรื่องชาติหน้า กล่าวคือ ไม่เชื่อว่าหากบริจาคอวัยวะไปแล้วชาติหน้าจะเกิดมามีอวัยวะไม่ครบ โดยเห็นว่าผู้ที่คิดเชื่อเช่นนั้นมักเป็นผู้สูงวัย เป็นคนโบราณ เป็นคนหัวเก่า

สรุปได้ว่า ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต ประกอบไปด้วย ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความเชื่อ และปัจจัยเสริม 5 ประการ ได้แก่ การรับรู้เรื่องชีวิต ความรู้ ความตั้งใจของญาติผู้เสียชีวิต สถานภาพทางเศรษฐกิจ และบุคลิกภาพ

ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอก สามารถแบ่งออกเป็น ปัจจัยหลัก และปัจจัยเสริม โดยแบ่งตามผลที่มีต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต

ปัจจัยหลัก

ปัจจัยหลักภายนอก ได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งประกอบไปด้วย บทบาท วิธีการ พุด เนื้อหาที่พุด และบุคลิกลักษณะของบุคลากรทางการแพทย์

◆ ปัจจัยทางด้านบุคลากรทางการแพทย์

บุคลากรทางการแพทย์ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล ผู้ประสานงานการปลูกถ่ายอวัยวะของโรงพยาบาล และเจ้าหน้าที่ของศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 25 คน ยอมตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เป็นเพราะคล้อยตามบุคลากรทางการแพทย์เหล่านี้

(1) บทบาท

บุคลากรทางการแพทย์ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต โดยมีบทบาทสำคัญคือ ขอบริจาคอวัยวะจากญาติผู้เสียชีวิต และสร้างความเข้าใจแก่ญาติผู้เสียชีวิตเกี่ยวกับสภาพอาการผู้เสียชีวิต และการบริจาคอวัยวะ

• ขอบริจาคอวัยวะ

การตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 20 คน เกิดจากบุคลากรทางการแพทย์พุดขอบริจาคอวัยวะ การพุดขอบริจาคอวัยวะ ทำให้ได้รับการบริจาคอวัยวะเพื่อนำอวัยวะไปใช้ปลูกถ่ายอวัยวะ ทั้งนี้เพราะญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ไม่เคยรู้เรื่องการบริจาคอวัยวะมาก่อน

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 3 คน แม้ว่าเคยตั้งใจจะบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิตอยู่แล้ว แต่ในสถานการณ์ขณะนั้น ซึ่งเต็มไปด้วยความงุนงง มึนงง จึงทำให้ลืมความตั้งใจดังกล่าวไป ดังนั้นเมื่อบุคลากรทางการแพทย์มาพุดขอบริจาคอวัยวะ จึงเป็นการกระตุ้นเตือนให้ญาติผู้เสียชีวิตนึกขึ้นได้

• สร้างความเข้าใจ

การตัดสินใจบริจาคอวัยวะเป็นสิ่งละเอียดอ่อน เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวาระสุดท้ายของชีวิต ญาติผู้เสียชีวิตจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจที่ดีและถูกต้อง ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 22 คน เห็นว่าบุคลากรทางการแพทย์เป็นผู้ที่มีบทบาทในการสร้างความเข้าใจทั้งในเรื่องสภาพอาการผู้เสียชีวิต และเรื่องการบริจาคอวัยวะ

-สภาพอาการผู้เสียชีวิต

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 21 คน เห็นว่าบุคลากรทางการแพทย์เป็นผู้ที่อธิบายจนเกิดความเข้าใจว่าอวัยวะภายในของผู้เสียชีวิตยังสมบูรณ์ดี แต่ว่าสมองตายแล้ว หหมดโอกาสมีชีวิตรอดต่อไป ต้องเสียชีวิตอย่างแน่นอน จึงต้องการขอบริจาคอวัยวะ

-การบริจาคอวัยวะ

ญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ไม่เคยรู้เรื่องการบริจาคอวัยวะมาก่อน ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 12 คน เห็นว่าบุคลากรทางการแพทย์เป็นผู้ที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ โดยบุคลากรทางการแพทย์ให้ข้อมูลแก่ญาติผู้เสียชีวิตว่ามีอวัยวะส่วนใดบ้างที่สามารถบริจาคได้ จึงตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิตเพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์

(2) วิธีการพูด

ในการขอบริจาคอวัยวะ บุคลากรทางการแพทย์ส่วนใหญ่มักใช้วิธีการพูดอธิบายเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ และสภาพอาการผู้เสียชีวิต

• อธิบาย

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 15 คน กล่าวว่า บุคลากรทางการแพทย์ใช้วิธีการพูดอธิบาย โดยเป็นการอธิบายเกี่ยวกับสภาพอาการของผู้เสียชีวิต ตลอดจนประโยชน์ของการบริจาคอวัยวะในการช่วยเหลือผู้อื่น

• ปลอ่ยให้คิดเอง

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 2 คน กล่าวว่า บุคลากรทางการแพทย์ใช้วิธีการพูดแบบปลอ่ยให้คิดเอง กล่าวคือ เพียงแต่พูดเกริ่นว่ากรณีของผู้เสียชีวิตสามารถนำไปเป็นประโยชน์ด้วยการช่วยเหลือผู้อื่นได้ แต่ก็ไม่ได้พูดขอบริจาคอวัยวะ หรือแนะนำว่าให้ทำอะไรอย่างไรต่อไป โดยมากบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลเอกชน มักใช้วิธีการนี้กับญาติผู้เสียชีวิตที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างสูง และมีระดับการศึกษาสูง ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดว่าโรงพยาบาลไม่พยายามรักษาให้เต็มที่

• ใบสื่อประกอบ

มีญาติผู้เสียชีวิตจำนวนเพียง 1 คน กล่าวว่า มีเพียงเจ้าหน้าที่ของศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ที่มีใบสื่อประกอบในขณะที่พูดขอบริจาคอวัยวะ โดยให้ดูแผ่นพับ (Brochure) ที่ทางศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย จัดทำขึ้น

(3) เนื้อหาที่พูด

บุคลากรทางการแพทย์มักเลือกนำเสนอเนื้อหาที่คิดว่าสามารถจูงใจให้ญาติผู้เสียชีวิต คล้อยตาม คือตัดสติใจบริจาคอวัยวะ บุคลากรทางการแพทย์มักเริ่มต้นด้วยการพูดถึงสภาพอาการของผู้เสียชีวิต ตามด้วยผู้เสียชีวิตแบบนี้หายาก เป็นการต่อชีวิตผู้อื่น เป็นการทำบุญทำกุศล ไม่เป็นการซื้อขาย ไม่เป็นการบังคับ ต้องรีบตัดสินใจ มีผู้ป่วยรออวัยวะอยู่ นอกจากนี้บุคลากรทางการแพทย์บางคนได้เสนอผลตอบแทนแก่ญาติผู้เสียชีวิต ทั้งนี้พบว่า ประเด็นเนื้อหาที่บุคลากรทางการแพทย์มักพูดเน้นมากที่สุดคือ การบริจาคอวัยวะเป็นการต่อชีวิตผู้อื่น และเป็นการทำบุญกุศล

• สภาพอาการผู้เสียชีวิต

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 14 คน กล่าวว่า บุคลากรทางการแพทย์เริ่มต้นการพูดขอบริจาคอวัยวะด้วยการกล่าวถึงสภาพอาการของผู้เสียชีวิตว่า ผู้เสียชีวิตมีสภาพร่างกายและอวัยวะภายในที่สมบูรณ์ แต่ทว่าสมองตายแล้ว ไม่มีโอกาสมีชีวิตรอด ดังนั้นจึงควรจะบริจาคอวัยวะ

• ผู้เสียชีวิตแบบนี้หายาก

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 3 คน กล่าวว่า บุคลากรทางการแพทย์พูดว่าการเสียชีวิตแบบนี้ไม่ค่อยพบบ่อย หายากที่ผู้เสียชีวิตสมองตาย แต่อวัยวะภายในร่างกายยังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ปลูกถ่ายให้แก่ผู้ป่วยที่รอรับอวัยวะได้

• เป็นการต่อชีวิตผู้อื่น

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 10 คน กล่าวว่า บุคลากรทางการแพทย์พูดชี้ให้เห็นว่าการบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิต เป็นการช่วยเหลือชีวิตผู้อื่นได้อีกหลายชีวิต โดยต้องการชี้ให้ญาติผู้เสียชีวิตเห็นว่าชีวิตหนึ่งที่ต้องสูญเสียไปนั้น สามารถต่อชีวิตผู้อื่นได้อีกหลายชีวิต

• เป็นการทำบุญกุศล

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 13 คน กล่าวว่า บุคลากรทางการแพทย์พูดชี้ให้เห็นว่าการบริจาคอวัยวะถือเป็นการทำบุญกุศลครั้งสุดท้ายให้แก่ผู้เสียชีวิต การบริจาคอวัยวะจะเป็นการสร้างบุญ

บุคคลชั้นสูงสุดแก่ผู้เสียชีวิต การยกประเด็นเรื่องการทำบุญกุศลมาพูดในการขอบริจาคอวัยวะ ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะเพื่อต้องการทำบุญกุศลให้แก่ผู้เสียชีวิต

• ไม่เป็นการซื้อขาย

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 2 คน กล่าวว่า เนื้อหาอีกประเด็นหนึ่งที่บุคลากรทางการแพทย์ใช้พูดขอบริจาคอวัยวะ ก็คือบอกให้ทราบว่าอวัยวะที่ได้จากการบริจาคนี้จะนำไปปลูกถ่ายช่วยเหลือคนโดยเป็นการกุศล ไม่เป็นการซื้อขายอวัยวะ ไม่เป็นการนำไปแสวงหาผลประโยชน์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ญาติผู้เสียชีวิตเกิดความเชื่อมั่นว่าการบริจาคอวัยวะเป็นการทำกุศลอย่างแท้จริง

• ไม่เป็นการบังคับ

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 6 คน กล่าวว่า บุคลากรทางการแพทย์เปิดโอกาสให้ญาติผู้เสียชีวิตเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะบริจาคอวัยวะหรือไม่ โดยไม่ได้บังคับให้ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจบริจาคอวัยวะ บุคลากรทางการแพทย์บอกญาติผู้เสียชีวิตว่าการบริจาคอวัยวะไม่เป็นการบังคับ ให้ไปลองคิดพิจารณาตัดสินใจเอาเองว่าจะบริจาคหรือไม่บริจาค

• ต้องรีบตัดสินใจ

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 5 คน กล่าวว่า บุคลากรทางการแพทย์พูดเร่งให้รีบตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เนื่องจากหากตัดสินใจช้าไป อวัยวะจะไม่สามารถนำไปใช้ปลูกถ่ายได้ ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตต้องรีบตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เพราะเกรงว่าอวัยวะจะนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้

• มีผู้ป่วยรออวัยวะอยู่

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 4 คน กล่าวว่า บุคลากรทางการแพทย์ยังบอกให้ทราบว่า ขณะนี้มีผู้ป่วยกำลังรอรับบริจาคอวัยวะเพื่อนำไปปลูกถ่ายอยู่ จึงส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจบริจาคอวัยวะในทันที เนื่องจากเห็นว่าเป็นสถานการณ์ที่เร่งด่วน คือมีผู้ป่วยกำลังรอรับอวัยวะอยู่ จึงต้องการให้ผู้ป่วยเหล่านั้นได้รับอวัยวะไปใช้ปลูกถ่ายอย่างทันที

• เสนอผลตอบแทน

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 3 คน กล่าวว่า บุคลากรทางการแพทย์พูดถึงผลตอบแทนจากการบริจาคอวัยวะให้แก่ญาติผู้เสียชีวิต ก่อนที่ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจบริจาคอวัยวะ โดยบุคลากรทางการแพทย์ที่พูดถึงผลตอบแทน ในขณะที่พูดขอบริจาคอวัยวะ มักเป็นบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลเอกชน ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 2 คน ตัดสินใจบริจาคอวัยวะเพราะมุ่ง

หวังผลตอบแทน ผลตอบแทนที่บุคลากรทางการแพทย์บอกให้ญาติผู้เสียชีวิตทราบก่อนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ได้แก่ ทางโรงพยาบาลจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล สภากาชาดไทยจะช่วยค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพ อีกทั้งญาติผู้เสียชีวิตจะได้รับสิทธิในการเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณด้วย

(4) บุคลิกลักษณะ

ญาติผู้เสียชีวิตเห็นว่าบุคลากรทางการแพทย์เป็นคนดี พุดจาติ และน่าเชื่อถือ

• เป็นคนดี

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 7 คน เห็นว่าบุคลากรทางการแพทย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแพทย์ และเจ้าหน้าที่ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย เป็นคนดี มีนิสัยดี เป็นผู้ที่มึจิตใจเป็นบุญกุศล อยากได้อวัยวะเพื่อไปช่วยเหลือผู้ป่วยให้พ้นจากความทุกข์ทรมาน

• พุดจาติ

ญาติผู้เสียชีวิตที่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะจำนวน 8 คน เห็นว่าบุคลากรทางการแพทย์ที่มาขอบริจาคอวัยวะเป็นผู้ที่พุดจาติ ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่ก็ตาม

• น่าเชื่อถือ

ความน่าเชื่อถือของบุคลากรทางการแพทย์เกิดจากการอธิบายให้ผู้เสียชีวิตเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพอาการของผู้เสียชีวิต และการบริจาคอวัยวะ จึงทำให้ญาติผู้เสียชีวิตเกิดความไว้วางใจในตัวบุคลากรทางการแพทย์ และเชื่อว่าบุคลากรทางการแพทย์ไม่ปิดบังเรื่องการบริจาคอวัยวะ โดยญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 9 คน เห็นว่าบุคลากรทางการแพทย์เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ

ปัจจัยเสริม

ปัจจัยเสริมภายนอก ได้แก่ บุคคลใกล้ชิดของญาติผู้เสียชีวิต ลักษณะผู้เสียชีวิต และสื่อทั้งนี้พบว่าคนใกล้ชิดของญาติผู้เสียชีวิต เป็นปัจจัยเสริมภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตมากที่สุด

◆ ปัจจัยทางด้านบุคคลใกล้ชิด

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 18 คน เห็นว่าบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ บุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนฝูง เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะอย่างมาก กล่าวคือ แม้ว่าญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่มีความยินดีที่จะบริจาคภายหลังจากขอบริจาคอวัยวะ แต่ก็ต้องปรึกษา หรือแจ้งให้บุคคลใกล้ชิดทราบเสียก่อน โดยถือว่าเป็นเรื่องที่บุคคลในครอบครัวจำเป็นต้องมีส่วนร่วมรับรู้

หากบุคคลใกล้ชิดเห็นด้วย หรือสนับสนุนการบริจาค ก็จะเป็นการช่วยให้ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจง่ายขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการตัดสินใจอีกด้วย

(1) บทบาท

บุคคลใกล้ชิดของญาติผู้เสียชีวิต มีบทบาทสำคัญคือ ช่วยให้ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจง่ายขึ้น และสร้างความเชื่อมั่นในการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

• ช่วยให้ตัดสินใจง่ายขึ้น

ญาติผู้เสียชีวิตจำเป็นต้องปรึกษา หรือแจ้งให้บุคคลใกล้ชิดได้รับรู้เรื่องการบริจาคอวัยวะ หากบุคคลใกล้ชิดเห็นด้วยหรือสนับสนุนการบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิต ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 14 คน สามารถตัดสินใจบริจาคอวัยวะได้ง่ายขึ้น

• สร้างความเชื่อมั่นในการตัดสินใจ

การได้มีโอกาสปรึกษาศูนย์บุคคลใกล้ชิดก่อนตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 9 คน เกิดความมั่นใจว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว อีกทั้งยังเกิดความรู้สึกสบายใจในการตัดสินใจ ทั้งนี้เพราะจะไม่มีบุคคลใกล้ชิดมาต่อว่าในภายหลังว่าตัดสินใจบริจาคอวัยวะไปโดยพลการ

(2) วิธีการพูด

บุคคลใกล้ชิดส่วนใหญ่มักใช้วิธีการพูดสนับสนุนความคิดของญาติผู้เสียชีวิตที่ยินดีจะบริจาคอวัยวะ นอกจากนี้ยังมีการใช้วิธีการพูดอธิบาย และบางรายใช้วิธีการปลอบโยนญาติผู้เสียชีวิตไปพิจารณาพิจารณาเขาเอง

• **สนับสนุนความคิด**

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 10 คน กล่าวว่า บุคคลใกล้ชิดที่เห็นด้วยกับการบริจาคอวัยวะใช้วิธีการพูดส่งเสริมสนับสนุนว่าเป็นความคิดที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว การบริจาคอวัยวะเป็นสิ่งที่สมควรทำอย่างยิ่ง

• **อธิบาย**

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 7 คน กล่าวว่า บุคคลใกล้ชิดที่เห็นด้วยกับการบริจาคอวัยวะ ได้พูดอธิบายให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ โดยอธิบายให้เห็นประโยชน์ของการบริจาคอวัยวะว่าเป็นการทำบุญกุศลแก่ผู้เสียชีวิต อีกทั้งยังเป็นการช่วยต่อชีวิตผู้อื่น

• **ปล่อยให้คิดเอง**

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 3 คน กล่าวว่า บุคคลใกล้ชิดไม่ได้พูดชี้ชัดว่าควรบริจาคอวัยวะ แต่กลับใช้วิธีการพูดแบบปล่อยให้ตนไปคิดพิจารณาเอาเองว่าจะบริจาคอวัยวะดีหรือไม่ เป็นการเปิดโอกาสให้ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจด้วยตนเอง

(3) **เนื้อหาที่พูด**

บุคคลใกล้ชิดมักพูดว่าการบริจาคอวัยวะเป็นการทำบุญกุศล และยังเป็นการต่อชีวิตผู้อื่น

• **เป็นการทำบุญกุศล**

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 10 คน กล่าวว่า บุคคลใกล้ชิดยกเหตุผลว่าการบริจาคอวัยวะเป็นสิ่งที่ดี เป็นการทำบุญกุศลให้แก่ผู้เสียชีวิตเป็นครั้งสุดท้าย ก่อให้เกิดผลบุญกุศลสูง จึงส่งผลให้เกิดการตัดสินใจบริจาคอวัยวะเนื่องจากต้องการทำบุญกุศลให้กับผู้เสียชีวิต

• **เป็นการต่อชีวิตผู้อื่น**

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 9 คน กล่าวว่า บุคคลใกล้ชิดพูดชี้ให้เห็นว่าเป็นการสมควรแล้วที่จะบริจาคอวัยวะ เพราะการบริจาคอวัยวะเป็นการนำอวัยวะไปปลูกถ่ายให้ผู้ป่วยที่เดือดร้อน เป็นการต่อชีวิตผู้อื่นอีกนลายชีวิตให้มีชีวิตอยู่ต่อไป

(4) บุคลิกลักษณะ

ญาติผู้เสียชีวิตเห็นว่าบุคคลใกล้ชิดเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ มีความผูกพันใกล้ชิด และมีความกระตือรือร้น

• น่าเชื่อถือ

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 8 คน เห็นว่าบุคคลใกล้ชิดเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ ความน่าเชื่อถือเกิดจากลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ บุคคลใกล้ชิดเป็นผู้ที่ผู้เสียชีวิตเคารพเชื่อฟัง เป็นผู้ที่มีเหตุผล ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะเป็นอย่างดี

• ผูกพันใกล้ชิด

ความผูกพันใกล้ชิดดังกล่าวเกิดจากความสนิทสนมที่มีต่อกันมานานตั้งแต่วัยเยาว์ หรือเกิดจากการพึ่งพาอาศัยกันมานาน ความผูกพันใกล้ชิดที่บุคคลใกล้ชิดมีต่อญาติผู้เสียชีวิต ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 9 คน ยินยอมคล้อยตามบุคคลใกล้ชิด

• กระตือรือร้น

การที่บุคคลใกล้ชิดแสดงความกระตือรือร้น โดยส่งเสริมสนับสนุนว่าการบริจาคอวัยวะเป็นสิ่งที่ดี เป็นการทำบุญกุศลให้ผู้เสียชีวิต อีกทั้งยังเป็นการช่วยต่อชีวิตผู้อื่น ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 2 คน เกิดความมั่นใจที่จะตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

◆ ปัจจัยทางด้านลักษณะผู้เสียชีวิต

เจตนารมณ์ของผู้เสียชีวิตที่อยากบริจาคตั้งแต่เมื่อยังมีชีวิตอยู่ หรือเคยบริจาคร่างกายให้โรงพยาบาล และนิสัยใจบ้ออมอวี่ของผู้เสียชีวิต คือขอความช่วยเหลือผู้อื่น มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 12 คน

(1) เจตนารมณ์ของผู้เสียชีวิต

เจตนารมณ์ของผู้เสียชีวิต คือความต้องการของผู้เสียชีวิตที่จะบริจาคอวัยวะภายหลังจากเสียชีวิต ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 12 คน ตัดสินใจบริจาคอวัยวะเพื่อเป็นการทำตามความต้องการดังกล่าวของผู้เสียชีวิต

• **ผู้เสียชีวิตเคยพูดเรื่องการบริจาคอวัยวะ**

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 10 คน กล่าวว่า ผู้เสียชีวิตเคยพูดถึงการบริจาคอวัยวะไว้ตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ โดยพูดว่า ตนเองอยากจะบริจาคอวัยวะภายหลังจากเสียชีวิตแล้ว

• **ผู้เสียชีวิตบริจาคร่างกายให้โรงพยาบาล**

การที่ผู้เสียชีวิตเคยบริจาคร่างกายให้โรงพยาบาลเพื่อให้นิสิตนักศึกษาแพทย์ใช้ศึกษา แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของผู้เสียชีวิตที่ต้องการให้นำร่างกายของตนเองไปใช้ให้เป็นประโยชน์ภายหลังจากเสียชีวิตไปแล้ว ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 2 คน ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

(2) **นิสยโอบอ้อมอารี**

ในการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เมื่อญาติผู้เสียชีวิตนึกถึงลักษณะนิสัยของผู้เสียชีวิตที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 7 คน ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เนื่องจากเห็นว่าผู้เสียชีวิตเองเป็นผู้ที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ก็คงเห็นด้วยกับการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

◆ **ปัจจัยทางด้านสื่อ**

สื่อต่าง ๆ นอกเหนือจากสื่อมวลชน มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตอยู่บ้าง แม้ไม่มากนักก็ตาม โดยสื่อต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ บทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสาร บทบาทในการให้ความรู้ และบทบาทในการสร้างความตระหนัก ซึ่งมีส่วนผลักดันให้ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

(1) **บทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสาร**

สื่อต่าง ๆ มีบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะแก่ญาติผู้เสียชีวิต ข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ มีส่วนทำให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 6 คน ได้รู้จักการบริจาคอวัยวะ และทำให้ทราบว่าการบริจาคอวัยวะเป็นสิ่งที่ดี

• **โทรทัศน์**

ญาติผู้เสียชีวิตที่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะจำนวน 5 คน เคยรับชมข่าวโทรทัศน์ ซึ่งนำเสนอข่าวว่ามีการบริจาคอวัยวะเพื่อนำไปปลูกถ่ายให้ผู้ป่วย ทำให้ผู้ป่วยสามารถมีชีวิตอยู่รอดต่อไปได้

• หนังสือพิมพ์

ก่อนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 3 คน เคยอ่านหนังสือพิมพ์ โดยอ่านเจอข่าวเกี่ยวกับการซื้อขายอวัยวะนักโทษประหารชีวิตที่ประเทศจีน เพื่อนำไปใช้ปลูกถ่ายให้ผู้ป่วยที่ต้องการอวัยวะ

(2) บทบาทในการให้ความรู้

บทบาทอีกประการคือต่าง ๆ คือบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะแก่ญาติผู้เสียชีวิต โดยนำเสนอเนื้อหาที่เป็นการให้ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ มีส่วนทำให้ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 7 คน เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ

• โทรทัศน์

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 6 คน เคยรับชมรายการเกี่ยวกับสุขภาพทางโทรทัศน์ โดยรายการดังกล่าว มักเป็นการพูดคุยสนทนากันระหว่างแพทย์ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งรายการตอนที่ญาติผู้เสียชีวิตรับชมนั้น ได้ให้ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ

• แผ่นพับ

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 2 คน เคยอ่านแผ่นพับที่จัดพิมพ์โดยศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย แผ่นพับดังกล่าวมีเนื้อหาที่เป็นการให้ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะอย่างครบถ้วน อีกทั้งในหน้าสุดท้ายของแผ่นพับ เป็นแบบฟอร์มแสดงความจำนงบริจาคอวัยวะอีกด้วย

(3) บทบาทในการสร้างความตระหนัก

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 12 คน เห็นว่าสื่อต่าง ๆ มีบทบาทในการกระตุ้นและจุดประกายให้อยากบริจาคอวัยวะ

พบว่า มีสื่อหลายชนิดที่มีบทบาทดังกล่าว ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ โปสเตอร์ และป้าย โดยนำเสนอเนื้อหาที่เป็นการโฆษณา หรือเป็นการเชิญชวนให้บริจาคอวัยวะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

• โทรทัศน์

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 7 คน เคยเห็นโฆษณา หรือประกาศเชิญชวนให้บริจาคอวัยวะทางโทรทัศน์

• วิทยุ

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 2 คน เคยได้ยินประกาศเชิญชวนให้บริจาคอวัยวะทางวิทยุ กล่าวคือญาติผู้เสียชีวิตได้ยินประกาศเชิญชวนของ จส. 100 ให้ร่วมกันทำบุญเพื่อซื้อลิ้นหัวใจ เพื่อนำไปใช้ผ่าตัดเปลี่ยนให้คนป่วย

• โปสเตอร์

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 4 คน เคยเห็นโปสเตอร์เชิญชวนให้บริจาคอวัยวะซึ่งติดอยู่ทั่วไปภายในโรงพยาบาล นอกจากนี้ญาติผู้เสียชีวิตบางรายสามารถจดจำรายละเอียดของโปสเตอร์ได้ว่าใครเป็นผู้แสดงแบบ

• ป้าย

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 3 คน เคยเห็นป้ายเชิญชวนให้บริจาคอวัยวะ โดยติดอยู่ตามส่วนต่าง ๆ ของโรงพยาบาล ทั้งที่ติดอยู่ภายนอก และภายในอาคาร

ญาติผู้เสียชีวิตบางรายเคยเห็นป้ายเชิญชวนให้บริจาคอวัยวะขณะนั่งรถหรือเดินผ่านหน้าโรงพยาบาล ในขณะที่บางรายเคยเห็นป้ายนิเทศที่โรงพยาบาลจัดขึ้นเพื่อเชิญชวนให้บริจาคอวัยวะ ขณะเข้าไปใช้บริการในโรงพยาบาล

สื่อต่าง ๆ ปัจจุบันมีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตน้อยมาก เมื่อเทียบกับปัจจัยอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากมีญาติผู้เสียชีวิตเปิดรับเรื่องราวเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะจากสื่อต่าง ๆ น้อย และไม่ได้ให้ความสนใจกับเนื้อหาสารที่ได้รับ จึงไม่สามารถจดจำรายละเอียดของเนื้อหาสารได้ ทั้งนี้เพราะในขณะนั้น ญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ เห็นว่าการบริจาคอวัยวะเป็นเรื่องไกลตัว และไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง

ด้วยเหตุนี้สื่อต่าง ๆ ที่ญาติผู้เสียชีวิตเคยเปิดรับ จึงเพียงแต่ช่วยให้ญาติผู้เสียชีวิตรับรู้และนึกถึงเรื่องราวเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะในขณะตัดสินใจบริจาคอวัยวะ แต่ไม่สามารถจดจำและนึกถึงรายละเอียดของเนื้อหาสารที่เคยเปิดรับจากสื่อต่าง ๆ ได้

สรุปได้ว่า ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต ประกอบไปด้วย ปัจจัยหลัก ได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์ และปัจจัยเสริม 3 ประการ ได้แก่ บุคคลใกล้ชิด ลักษณะผู้เสียชีวิต และสื่อ

ผลจากการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต ประกอบด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวญาติผู้เสียชีวิต

โดยปัจจัยภายในตัวญาติผู้เสียชีวิต ประกอบไปด้วย ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความเชื่อ และปัจจัยเสริม 5 ประการ ได้แก่ การรับรู้เรื่องชีวิต ความรู้ ความตั้งใจ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และบุคลิกภาพ

ส่วนปัจจัยภายนอกตัวญาติผู้เสียชีวิต ประกอบไปด้วย ปัจจัยหลัก ได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์ และปัจจัยเสริม 3 ประการ ได้แก่ บุคคลใกล้ชิด ลักษณะผู้เสียชีวิต และสื่อ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ขั้นตอนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต

ขั้นตอนของการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต แบ่งออกเป็น 3 ระยะเวลา คือ ระยะเวลาก่อนการตัดสินใจ ระยะเวลาการตัดสินใจ และระยะหลังการตัดสินใจ

โดยในระยะเวลาก่อนการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอนย่อยคือ ขั้นตอนการรับรู้สภาพอาการของผู้เสียชีวิต และขั้นตอนการทำใจ ในระยะเวลาการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นตอนการถูกขอบริจาคอวัยวะ ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม (ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ลำดับขั้น ได้แก่ การเกิดความสงสัย การซักถาม และการได้รับคำอธิบาย) ขั้นตอนการพิจารณา ขั้นตอนการปรึกษาและอธิบายบุคคลใกล้ชิด และขั้นตอนการตัดสินใจยินยอมบริจาคอวัยวะ และในระยะเวลาหลังการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 1 ขั้นตอนคือ การยืนยันการตัดสินใจ

◆ ระยะเวลาก่อนการตัดสินใจ

ระยะก่อนการตัดสินใจ เป็นช่วงที่ญาติผู้เสียชีวิตได้เผชิญกับเหตุการณ์ที่เป็นความสูญเสีย และเต็มไปด้วยความโศกเศร้า เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะบริจาค

• ขั้นตอนการรับรู้สภาพอาการของผู้เสียชีวิต

โดยเริ่มจากผู้เสียชีวิตได้รับความกระทบกระเทือนที่สมอง แล้วถูกนำส่งโรงพยาบาล ญาติผู้เสียชีวิตจึงได้รับแจ้งว่าผู้เสียชีวิตประสบเหตุดังกล่าว เมื่อญาติผู้เสียชีวิตเดินทางไปถึงโรงพยาบาล ก็ได้รับรู้ถึงสภาพอาการของผู้เสียชีวิต

- รัจากบุคลากรทางการแพทย์

แพทย์มักเป็นผู้แจ้งให้ญาติผู้เสียชีวิตรับทราบถึงสภาพอาการของผู้เสียชีวิตว่าผู้เสียชีวิตได้รับความกระทบกระเทือนที่สมองอย่างรุนแรง โดยทำความเข้าใจกับญาติคนไข้ว่าสภาพอาการของผู้เสียชีวิตค่อนข้างหนัก มีโอกาสมีชีวิตรอดน้อย จึงบอกให้ญาติผู้เสียชีวิตทำใจ

- รัจากบุคคลใกล้ชิด

ในบางกรณีบุคคลใกล้ชิดของญาติผู้เสียชีวิตที่ไปเยี่ยมไข้ ก็มักจะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพอาการของผู้เสียชีวิต โดยบอกกับญาติผู้เสียชีวิตว่า อยากรู้ก็คงต้องเสียชีวิตอย่างแน่นอน

• ขั้นตอนการทําใจ

เมื่อญาติผู้เสียชีวิตพิจารณาสภาพอาการแล้วว่าไม่มีโอกาสมีชีวิตรอด ภายหลังจากแพทย์แจ้งให้ทราบ และจากการเข้าเยี่ยม ก็จะเริ่มทําใจยอมรับการสูญเสียที่เกิดขึ้น

◆ ระยะเวลาตัดสินใจ

ระยะเวลาตัดสินใจ เป็นช่วงที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นระยะที่เกิดการตัดสินใจ ยินยอมบริจาคอวัยวะ นอกจากนี้ยังเป็นระยะที่ใช้เวลานานที่สุด มีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกับมากที่สุด และประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ๆ มากมาย

• ขั้นตอนการถูกขอบริจาคอวัยวะ

ญาติผู้เสียชีวิตถูกขอบริจาคอวัยวะ หรือได้รับคำแนะนำให้บริจาคอวัยวะ โดยส่วนใหญ่ มักเป็นบุคลากรทางการแพทย์ นอกจากนี้ในบางราย บุคคลใกล้ชิดเป็นผู้เริ่มต้นแนะนำให้ญาติผู้เสียชีวิตบริจาคอวัยวะ

- ถูกขอโดยบุคลากรทางการแพทย์

ภายหลังจากญาติผู้เสียชีวิตสามารถทําใจได้บ้างแล้ว แพทย์ก็จะเรียกญาติผู้เสียชีวิตไปพบ เพื่ออธิบายเพิ่มเติมว่า อวัยวะภายในร่างกายยังแข็งแรงสมบูรณ์ดี สามารถเอาไปปลูกถ่ายให้ผู้ป่วยที่รอรับอวัยวะได้ จึงพูดขอ หรือแนะนำให้บริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิต

- ถูกขอโดยบุคคลใกล้ชิด

นอกจากบุคลากรทางการแพทย์แล้ว บุคคลใกล้ชิดของผู้เสียชีวิตที่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ อาจเป็นผู้ที่เริ่มต้นแนะนำให้ญาติผู้เสียชีวิตบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิต โดยแนะนำว่าในเมื่อไม่มีโอกาสมีชีวิตรอดแล้ว ก็น่าจะบริจาคอวัยวะเพื่อเป็นการทำบุญกุศลครั้งสุดท้ายให้ผู้เสียชีวิต

• ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นภายหลังจากถูกขอบริจาคอวัยวะ หรือแนะนำให้บริจาคอวัยวะ ประกอบไปด้วย 3 ลำดับขั้น ได้แก่ การเกิดความสงสัย การซักถาม และการได้รับคำอธิบาย

-การเกิดความสงสัย

ภายหลังจากได้ยินว่าให้บริจาคอวัยวะ ญาติผู้เสียชีวิตก็มักเกิดความสงสัยขึ้นมาเกี่ยวกับสภาพอาการของผู้เสียชีวิต และสงสัยว่าเป็นการซื้อขายอวัยวะหรือไม่ ผู้ที่ได้รับอวัยวะไปใช้จะต้องจ่ายเงินเป็นค่าอวัยวะหรือไม่

-การซักถาม

นอกจากจะเกิดความสงสัยภายในใจแล้ว ก็ยังมีความสงสัยอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งต้องการได้รับคำตอบ ดังนั้นจึงซักถามผู้ที่มาพูดขอบริจาคอวัยวะ หรือแนะนำให้บริจาคอวัยวะ เพื่อต้องการคลายความสงสัยดังกล่าว ญาติผู้เสียชีวิตมักซักถามว่าการบริจาคอวัยวะคืออะไร และวิธีการบริจาคอวัยวะเป็นอย่างไร

-การได้รับคำอธิบาย

หลังจากเกิดความสงสัย และซักถามแล้ว ผู้ที่มาพูดขอบริจาคอวัยวะ หรือแนะนำให้บริจาคอวัยวะก็จะตอบข้อซักถามของญาติผู้เสียชีวิต และยังอธิบายเพิ่มเติมให้ญาติผู้เสียชีวิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ

• ขั้นตอนการคิดพิจารณา

การคิดพิจารณา เป็นการพิจารณาประเมินข้อดี-ข้อเสียของการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ โดยยกเหตุผลต่าง ๆ นานาขึ้นมา เพื่อใช้ในการพิจารณาข้อดี-ข้อเสีย ในขั้นตอนนี้ปัจจัยในด้านต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอก จะเข้ามามีส่วนในการพิจารณาดังกล่าว

ในการคิดพิจารณาประเมินข้อดี-ข้อเสียของการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ญาติผู้เสียชีวิตพิจารณาแล้วเห็นว่าการตัดสินใจบริจาคอวัยวะมีข้อดี-ข้อเสียดังต่อไปนี้

-ข้อดี

ในขณะที่ญาติผู้เสียชีวิตกำลังคิดพิจารณาว่าจะตัดสินใจบริจาคอวัยวะดีหรือไม่ ญาติผู้เสียชีวิตพิจารณาเห็นว่าการตัดสินใจบริจาคอวัยวะมีข้อดี ได้แก่ เป็นการทำบุญกุศลแก่ผู้เสียชีวิต และเป็นการช่วยต่อชีวิตผู้อื่น

-ข้อเสีย

ในขณะที่ญาติผู้เสียชีวิตกำลังคิดพิจารณาว่าจะตัดสินใจบริจาคอวัยวะดีหรือไม่ ญาติผู้เสียชีวิตพิจารณาเห็นว่าการตัดสินใจบริจาคอวัยวะมีข้อเสีย ได้แก่ อาจเป็นการฆ่าผู้เสียชีวิต และอาจเป็นการทำให้ผู้เสียชีวิตเจ็บ

นอกจากเป็นการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบถึงข้อดี-ข้อเสียของการตัดสินใจบริจาคอวัยวะแล้ว ญาติผู้เสียชีวิตยังเกิดการทลลงภายในใจ โดยสมมติว่าหากตนเองตัดสินใจบริจาคอวัยวะไป จะเกิดผลอย่างไรตามมา เช่น ลองสมมติว่าหากผู้เสียชีวิตเสียชีวิตไป แล้วตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ก็เท่ากับเป็นการทำบุญกุศลให้กับผู้เสียชีวิต

• ขั้นตอนการปรึกษาและอธิบายบุคคลใกล้ชิด

แม้ว่าญาติผู้เสียชีวิตเกิดยินดีที่จะบริจาคอวัยวะ แต่ก็ยังไม่สามารถตัดสินใจบริจาคอวัยวะได้ เพราะต้องปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบจากบุคคลใกล้ชิดเสียก่อน

ญาติผู้เสียชีวิตจำเป็นต้องปรึกษามุคคลใกล้ชิด เนื่องจากการตัดสินใจบริจาคอวัยวะเป็นเรื่องของครอบครัว จึงจำเป็นต้องบอกกล่าวให้บุคคลในครอบครัวรับทราบและเห็นชอบด้วย เพราะหากไม่ปรึกษามุคคลในครอบครัวก่อน ก็เกรงว่าอาจเกิดปัญหาขึ้นภายในครอบครัวได้ หรืออาจถูกต่อว่าต่อขานจากบุคคลในครอบครัว

ในกรณีที่บุคคลใกล้ชิดไม่เข้าใจ หรือไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ญาติผู้เสียชีวิตที่ยินดีจะบริจาคอวัยวะ ก็จะอธิบายให้บุคคลใกล้ชิดเกิดความเข้าใจ และชักจูงใจให้บุคคลใกล้ชิดเห็นชอบกับการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ โดยยกเหตุผลว่าการบริจาคอวัยวะเป็นการทำบุญกุศลให้แก่ผู้เสียชีวิต และเป็นการช่วยต่อชีวิตผู้อื่นอีกหลายชีวิตให้มีชีวิตอยู่ต่อไป

เมื่อญาติผู้เสียชีวิตได้ปรึกษาและได้รับความเห็นชอบจากบุคคลใกล้ชิดแล้ว ก็กลับไปคิดพิจารณาอีกครั้ง แล้วจึงตัดสินใจยินยอมบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิต

อย่างไรก็ตามการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตส่วนหนึ่งได้ข้ามขั้นตอนการปรึกษามุคคลใกล้ชิด และอธิบายบุคคลใกล้ชิดไป กล่าวคือ ตัดสินใจยินยอมบริจาคอวัยวะเลย โดยไม่ได้ปรึกษามุคคลใกล้ชิด ทั้งนี้เนื่องจากตนเองใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังกับผู้เสียชีวิตในขณะที่ตัดสินใจ หรือเกรงว่าบุคคลใกล้ชิดอาจทำให้ตนเกิดความไขว่เขวในการตัดสินใจ

• **ขั้นตอนการตัดสินใจยินยอมบริจาคอวัยวะ**

เมื่อตอบตกลงว่าตนเองยินยอมบริจาคอวัยวะ บุคลากรทางการแพทย์ก็จะให้ญาติผู้เสียชีวิตลงนามยินยอมบริจาค แล้วแพทย์ก็จะดำเนินการผ่าตัดเอาอวัยวะออกจากร่างกายผู้เสียชีวิตเพื่อไปปลูกถ่ายต่อไป

- **เงื่อนไขการตัดสินใจ**

แม้ว่าญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจยินยอมบริจาคอวัยวะแล้ว แต่มีเงื่อนไขบางประการคือ

- **ไม่บริจาคดวงตา**

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 4 คน ไม่ยินยอมบริจาคดวงตา เนื่องจากเห็นว่าดวงตาก็เป็นอวัยวะภายนอกที่มีความสำคัญ อีกทั้งหากบริจาคดวงตาไปจะทำให้สภาพศพไม่สวย กล่าวคือศพจะตาโป้

- **การผ่าตัดเอาอวัยวะออกต้องเร็ว**

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 2 คน มีเงื่อนไขว่าการผ่าตัดนำอวัยวะออกจากร่างผู้เสียชีวิตต้องดำเนินการเพื่อความรวดเร็ว ทั้งนี้เพราะญาติผู้เสียชีวิตได้เตรียมการพิธีศพเรียบร้อยแล้ว

- **ผู้เสียชีวิตต้องเสียชีวิตแน่**

ญาติผู้เสียชีวิตจำนวน 3 คน มีเงื่อนไขว่าผู้เสียชีวิตต้องหมดโอกาสที่จะฟื้นกลับมามีชีวิตอีกครั้ง กล่าวคือ ต้องเสียชีวิตอย่างแน่นอนแล้ว ญาติผู้เสียชีวิตจึงจะยินยอมตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

◆ **ระยะหลังการตัดสินใจ**

แม้ว่าญาติผู้เสียชีวิตได้ตัดสินใจยินยอมบริจาคอวัยวะไปแล้วญาติผู้เสียชีวิตก็ต้องการความเชื่อมั่นใจในการตัดสินใจให้กับตนเอง

• **ขั้นตอนการยืนยันการตัดสินใจ**

แม้การตัดสินใจบริจาคอวัยวะได้ผ่านพ้นไปแล้ว ญาติผู้เสียชีวิตมักยืนยันการตัดสินใจของตนเองว่าเป็นการตัดสินใจที่ดี ถูกต้องเหมาะสมแล้ว นอกจากนี้แม้ว่าหลังจากการตัดสินใจ

บริจาควัยวะมีบุคคลอื่นแสดงความไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจดังกล่าว ก็จะไม่สนใจกับความเห็นนั้น

-มั่นใจว่าตัดสินใจถูก

ญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ยืนยันว่าการตัดสินใจบริจาควัยวะเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องแล้ว อีกทั้งยังรู้สึกมั่นใจในการตัดสินใจ ทั้งนี้เพราะถือว่าการบริจาควัยวะได้เป็นการทำบุญกุศลให้แก่ผู้ตาย เพราะหากปล่อยไว้ก็เปล่าประโยชน์ เอาไปช่วยเหลือผู้อื่นดีกว่า

-ใครว่าก็ไม่สนใจ

แม้ว่ามีผู้อื่นแสดงความไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจดังกล่าว ญาติผู้เสียชีวิตก็จะไม่สนใจกับความเห็นนั้น เพราะถือว่าการตัดสินใจบริจาควัยวะเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว

ผลจากการวิจัยเพื่อศึกษาขั้นตอนการตัดสินใจบริจาควัยวะของญาติผู้เสียชีวิต สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการตัดสินใจบริจาควัยวะของญาติผู้เสียชีวิต แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการตัดสินใจ ระยะการตัดสินใจ และระยะหลังการตัดสินใจ

โดยในระยะก่อนการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอนย่อยคือ ขั้นตอนการรับรู้สภาพอาการของผู้เสียชีวิต และขั้นตอนการทำใจ ในระยะการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนย่อยคือ ขั้นตอนการถูกขอบริจาควัยวะ ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม (ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ลำดับชั้น ได้แก่ การเกิดความสงสัย การซักถาม และการได้รับคำอธิบาย) ขั้นตอนการคิดพิจารณา ขั้นตอนการปรึกษาและอธิบายบุคคลใกล้ชิด และขั้นตอนการตัดสินใจยินยอมบริจาควัยวะ และในระยะหลังการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 1 ขั้นตอนคือ การยืนยันการตัดสินใจ

สถาบันวทศบรการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ความเชื่อของญาติผู้เสียชีวิต และบุคลากรทางการแพทย์ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต จึงถือเป็นปัจจัยหลัก โดยความเชื่อของญาติผู้เสียชีวิตเป็นปัจจัยภายใน ถือเป็นปัจจัยส่วนบุคคล คือเกิดขึ้นภายในตัวญาติผู้เสียชีวิตเอง ส่วนบุคลากรทางการแพทย์เป็นปัจจัยภายนอก ถือเป็นปัจจัยทางสังคม คือเป็นอิทธิพลจากสังคม

การตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ เกิดจากความเชื่อทางศาสนาที่เป็นความเชื่อเรื่องบุญกุศล (Mentorious Belief) คือต้องการให้ผู้เสียชีวิตได้รับบุญกุศลติดตัวไปเพื่อที่จะได้มีชีวิตภายหลังจากความตายที่ดี ซึ่งเป็นความเชื่อทางศาสนาเรื่องชีวิตหลังความตาย (Life-after-death Belief) Weber (Hill, 1973) อธิบายว่า ความเชื่อทางศาสนาทั้ง 2 ประการนี้มีอิทธิพลต่อการกระทำพฤติกรรม ด้วยเหตุนี้ความเชื่อทางศาสนาจึงมีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

ความเชื่อเรื่องบุญกุศล เป็นความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย ซึ่งนับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ พุทธศาสนาสอนให้คนเราทำความดี เพื่อจะได้เป็นบุญกุศลติดตัวไปตลอดคล่องกับที่ Kingshill (มาลินี วงษ์สิทธิ์, 2535) กล่าวว่า พุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนไทย โดยมีอิทธิพลต่อความเชื่อเรื่องการทำบุญกุศล คนไทยจึงเชื่อว่าการทำบุญกุศลนั้น หากสร้างสมไว้จะส่งผลถึงอนาคต ทั้งชาตินี้และชาติหน้า

ด้วยเหตุนี้ความเชื่อทางศาสนา ที่ต้องการให้ผู้เสียชีวิตได้รับผลบุญกุศลติดตัวไป จึงถูกนำไปใช้ในการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต ดังที่ Carpenito (1995) พบว่า ความเชื่อเรื่องชีวิตภายหลังจากความตาย เป็นส่วนหนึ่งของหลักศาสนา ซึ่งถูกนำไปใช้ในการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

คนไทยได้รับการอบรมสั่งสอนให้เชื่อเรื่องบุญกุศลมาตั้งแต่เด็ก ทั้งจากครอบครัว โรงเรียน และวัด ด้วยเหตุนี้ความเชื่อเรื่องบุญกุศล จึงเป็นสิ่งที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของคนไทย และญาติผู้เสียชีวิตอย่างมั่นคง ยากต่อการเปลี่ยนแปลง ความเชื่อเรื่องบุญกุศลนี้ Rokeach (พัชนี เขยจรรยา และคณะ, 2538) อธิบายว่า เป็นความเชื่อส่วนกลาง (Central Belief) ซึ่งเป็นความเชื่อที่ได้จากการสั่งสมทางสังคม จากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว ศาสนา สถานศึกษา มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จนยากที่จะเปลี่ยนแปลง

นอกจากความเชื่อเรื่องบุญกุศลแล้ว ปัจจัยหลักที่มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตอีกประการ คือบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก ถือเป็นปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต กล่าวคือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขอบริจาคอวัยวะ

ผลจากการวิจัยพบว่า ญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เป็นเพราะคล้อยตามการขอบริจาคอวัยวะโดยบุคลากรทางการแพทย์ ในการขอบริจาคอวัยวะ บุคลากรทางการแพทย์ได้ใช้ความพยายามในการอธิบาย แสดงเหตุผล และชักจูงใจญาติผู้เสียชีวิตให้คล้อยตาม และตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ด้วยเหตุนี้การขอบริจาคอวัยวะจากญาติผู้เสียชีวิตจึงเป็นการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ (Persuasive Communication) โดยบุคลากรทางการแพทย์ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารเพื่อการโน้มน้าวใจ (Persuader) นั่นเอง ดังที่ Simons (อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท, 2537) ได้อธิบายว่า การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ เป็นการสื่อสารเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น โดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ค่านิยม หรือทัศนคติ

นอกจากนี้การขอบริจาคอวัยวะโดยบุคลากรทางการแพทย์ ยังถือเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) โดยบุคลากรทางการแพทย์ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสาร และในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคล ผลจากการวิจัยที่ว่าญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เป็นเพราะคล้อยตามการขอบริจาคอวัยวะโดยบุคลากรทางการแพทย์ แสดงให้เห็นว่าการขอบริจาคอวัยวะซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล จึงมีประสิทธิภาพในการชักจูงใจให้ญาติผู้เสียชีวิตยินยอมตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิต สอดคล้องกับที่ Rogers และ Shoemaker (1971) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลจะมีประสิทธิภาพมากในการชักจูงใจ และยังสอดคล้องกับที่ Katz และ Lazarsfeld (1955) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีผลต่อการทำให้ผู้รับสารคล้อยตามและยอมกระทำพฤติกรรมตามที่ผู้ส่งสารต้องการ

ในการขอบริจาคอวัยวะ ผลจากการวิจัยพบว่า ประเด็นเนื้อหาที่บุคลากรทางการแพทย์ใช้พูดจนสามารถทำให้ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจบริจาคอวัยวะ คือประเด็นเรื่องบุญกุศล โดยพูดว่าการบริจาคอวัยวะถือเป็นการทำบุญกุศลครั้งสุดท้ายให้ผู้เสียชีวิต ผู้เสียชีวิตจะได้มีผลบุญกุศลติดตัวไป ซึ่งเป็นการนำความเชื่อทางศาสนาในเรื่องบุญกุศลมาใช้เป็นจุดจูงใจในสาร (Message Appeal) นั่นเอง ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เนื่องจากต้องการทำบุญกุศลให้ผู้เสียชีวิต สอดคล้องกับการวิจัยของ Carpenito (1995) ซึ่งพบว่า บุคลากรทางการแพทย์ที่นำหลักความเชื่อทางศาสนามาใช้สนับสนุนญาติผู้เสียชีวิตให้บริจาคอวัยวะ มักประสบผลสำเร็จในการขอบริจาคอวัยวะ

นอกจากนี้บุคลากรทางการแพทย์บางราย พุดถึงผลตอบแทนที่ญาติผู้เสียชีวิตจะได้รับ หากตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าทำศพ เป็นต้น ซึ่งเป็นการนำผลตอบแทน มาใช้เป็นจุดจูงใจนั่นเอง ซึ่ง อรวรรณ ปิลาสนธิโอวาท (2537) อธิบายว่า การใช้จุดจูงใจโดยใช้ รางวัล (Rewards as Appeal) ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจไม่ดี ยินยอม ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ในขณะที่บุคลากรทางการแพทย์บางคน พุดว่าการบริจาคอวัยวะถือเป็นการ ต่อชีวิตผู้อื่น หนึ่งชีวิตที่ต้องสูญเสียไปสามารถนำไปต่อชีวิตผู้อื่นได้อีกหลายชีวิต ซึ่ง อรวรรณ ปิลาสนธิโอวาท (2537) อธิบายว่า เป็นการใช้จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ (Motivational Appeal) ทาง ด้านความรักในเพื่อนมนุษย์ ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตเกิดแรงจูงใจที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น จึงตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิต

นอกจากนี้ยังพบว่า บุคลากรทางการแพทย์มีลักษณะบางประการที่ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ได้แก่ ความเป็นคนดี มีนิสัยดี มีจิตใจเป็นบุญกุศล ซึ่งลักษณะเหล่านี้ ก็คือความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ในตัวผู้สงสารนั่นเอง นอกจากนี้บุคลากรทางการแพทย์ยังเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ (Expertness) อยู่ในตนเองอยู่แล้ว กล่าวคือ การดูแลรักษา พยาบาลผู้ป่วย ตลอดจนการขอบริจาคอวัยวะ ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทางการแพทย์โดยตรง เป็นหน้าที่ของบุคลากรทางการแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์จึงเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว การที่ญาติผู้เสียชีวิตเห็นว่าบุคลากรทางการแพทย์เป็นผู้ที่น่าไว้วางใจ และ มีความเชี่ยวชาญ ส่งผลให้บุคลากรทางการแพทย์เกิดความน่าเชื่อถือ (Credibility) ในสายตา ของญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต สอดคล้องกับที่ Hovland, Janis และ Kelly (1953) อธิบายว่า ความเชี่ยวชาญ (Expertness) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ (Credibility) โดยผู้สงสารที่มีความน่าเชื่อถือ สูงจะสามารถชักจูงใจผู้รับสารได้ดีกว่า

นอกจากความเชื่อของญาติผู้เสียชีวิต และบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่มี ผลโดยตรงต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตแล้ว ก็ยังมีปัจจัยเสริมทั้งภายใน และ ภายนอก ที่ทำหน้าที่สนับสนุนให้ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจบริจาคอวัยวะ

ปัจจัยภายในตัวญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิตอย่างเด่นชัด ประกอบไปด้วย การรับรู้ว่าการบริจาคอวัยวะเป็น การต่อชีวิตผู้อื่น และความตั้งใจ

ญาติผู้เสียชีวิตรับรู้ว่าการบริจาคอวัยวะสามารถช่วยเหลือผู้ป่วยที่รอรับบริจาคอวัยวะให้ มีชีวิตรอดต่อไปอีกหลายชีวิต สอดคล้องกับการวิจัยของ Stocks (1993) ซึ่งพบว่า การที่ญาติผู้ เสียชีวิตรับรู้ว่าการบริจาคอวัยวะเป็นการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจ

บริจาคอวัยวะ และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ Bledsoe (1994) ซึ่งพบว่า ญาติผู้เสียชีวิตที่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะเชื่อว่าการบริจาคอวัยวะเป็นการช่วยเหลือผู้อื่น

การรับรู้ดังกล่าว ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตเกิดแรงจูงใจที่ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น โดยใช้โอกาสที่ตนเองมีอยู่ให้เต็มที่ กล่าวคือ เมื่อเห็นว่าอย่างไรผู้เสียชีวิตก็หมดหนทางรอดแล้ว ก็เป็นโอกาสที่ตนเองจะได้ช่วยเหลือผู้อื่นให้มีชีวิตรอดต่อไปอีกหลายชีวิต ส่งผลให้ตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิต เพื่อแสดงว่าตนเองก็ได้กระทำความดี ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของญาติผู้เสียชีวิตที่ต้องการแสดงถึงศักยภาพของตนเองในการทำประโยชน์แก่ผู้อื่น (Self-actualization) กล่าวคือ เป็นความต้องการขั้นที่ 5 หรือความต้องการขั้นสุดท้าย ตามหลักความต้องการพื้นฐาน 5 ชั้น ของ Maslow (สุกัญญา อามีน, 2539)

ในด้านความตั้งใจ ญาติผู้เสียชีวิตส่วนหนึ่งมีความตั้งใจอยากให้ผู้เสียชีวิตบริจาคอวัยวะ ตั้งแต่เมื่อยังมีชีวิตอยู่ แต่ผู้เสียชีวิตก็ยังไม่ได้ไปบริจาค ดังนั้นเมื่อถูกขอบริจาคอวัยวะ จึงตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิตโดยทันที เพื่อเป็นการกระทำตามความตั้งใจ หรือเจตนา (Intention) ที่ตนเองมีมาช้านานแล้ว กล่าวคือ เป็นการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ อันเป็นผลมาจากความตั้งใจ หรือเจตนาที่มี สอดคล้องกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) ของ Fishbein และ Ajzen (1975) ที่เสนอว่า การตัดสินใจของบุคคลในการกระทำพฤติกรรม เป็นผลมาจากเจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention)

ในส่วนของปัจจัยภายนอกตัวญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของผู้เสียชีวิตอย่างเด่นชัด คือบุคคลใกล้ชิด สอดคล้องกับการวิจัยของ Bledsoe (1994) ซึ่งพบว่า บุคคลใกล้ชิดเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต

บุคคลใกล้ชิดของญาติผู้เสียชีวิต มีบทบาทสำคัญในด้านการให้คำแนะนำปรึกษาก่อนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ แม้ว่าญาติผู้เสียชีวิตมีความยินดี และมีสิทธิขาดในการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ แต่การตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ญาติผู้เสียชีวิตก็จำเป็นต้องบอกกล่าว ปรึกษา หรือขอคำแนะนำปรึกษาจากบุคคลใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อาวุโส และญาติพี่น้องเสียก่อน สอดคล้องกับการวิจัยของ เรณู ช้างปุก (2529) ซึ่งพบว่า การพูดคุยปรึกษารือในครอบครัว ความคิดเห็นของผู้อาวุโส และคำแนะนำจากญาติพี่น้อง มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้ามาใช้บริการวิชีคมกำเนิดชนิดห่วงอนามัยของสตรีวัยเจริญพันธุ์

ทั้งนี้เพราะสังคมไทยนับแต่อดีตกาลมา เป็นสังคมเกษตรกรรม หรือสังคมชนบท ซึ่งถือว่าสถาบันครอบครัวมีความสำคัญอย่างมาก เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต ครอบครัวไทยในอดีตจึง

มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย อยู่อาศัยกันพร้อมหน้าเป็นระบบเครือญาติ และเคารพยึดถือผู้อาวุโสเป็นสำคัญ แม้ว่าปัจจุบันสังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรม ไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม หรือสังคมเมือง ครอบครัวไทยส่วนใหญ่กลายเป็นครอบครัวเดี่ยว แยกกันอยู่กันเพียงลำพัง แต่ระบบเครือญาติ และการเคารพยึดถือผู้อาวุโส ก็ยังคงอยู่

ด้วยเหตุนี้การตัดสินใจสำคัญ ๆ สมาชิกในครอบครัวต้องมีส่วนร่วมรับรู้ร่วมกัน การตัดสินใจใด ๆ ต้องบอกต้องกล่าวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อาวุโสต้องมีส่วนร่วมรับทราบ และเห็นด้วย สอดคล้องกับที่ Janis (1968) อธิบายว่า การตัดสินใจมักได้รับอิทธิพลมาจากความโดดเด่นของบุคคล และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย ตลอดจนสัมพันธ์ของกลุ่ม และยังสอดคล้องกับทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (The Social Relationships Theory) ของ DeFleur (1970) ที่เสนอว่า ความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติ มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคล

ทั้งนี้บุคคลใกล้ชิดที่ญาติผู้เสียชีวิตต้องบอกกล่าว ปรีกษา หรือขอคำแนะนำเกี่ยวกับการตัดสินใจปรึกษาอวัยวะ ถือเป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ของญาติผู้เสียชีวิต ด้วยเหตุนี้ญาติผู้เสียชีวิตจึงต้องพิจารณาเสียก่อนว่ากลุ่มอ้างอิงเห็นด้วยหรือไม่ที่จะตัดสินใจปรึกษาอวัยวะ สอดคล้องกับที่ Ajzen และ Fishbein (1980) กล่าวว่า บุคคลจะพิจารณาว่ากลุ่มอ้างอิงเห็นเหมาะสมหรือไม่ต่อการกระทำพฤติกรรม หลังจากนั้นบุคคลจึงตัดสินใจกระทำพฤติกรรมให้สอดคล้องกับกลุ่มอ้างอิง

นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อญาติผู้เสียชีวิตบอกกล่าว หรือปรีกษามุขใกล้ชิดในเรื่องการตัดสินใจปรึกษาอวัยวะ หากญาติผู้เสียชีวิตแสดงความกระตือรือร้นสนับสนุนให้ตัดสินใจปรึกษาอวัยวะ ก็ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจง่ายขึ้น และเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจปรึกษาอวัยวะ สอดคล้องกับที่ Bettinghaus (1980) กล่าวว่า ผู้ส่งสารที่มีบุคลิกภาพกระตือรือร้น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการคล้อยตามของผู้รับสาร

ในส่วนของสื่อต่าง ๆ นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชน ผลจากการวิจัยพบว่า มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปรึกษาอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตน้อย เนื่องจากสื่อต่าง ๆ นั้นทำหน้าที่เพียงกระตุ้นให้ญาติผู้เสียชีวิตนึกขึ้นได้ว่าเคยทราบเรื่องราวเกี่ยวกับการปรึกษาอวัยวะมาบ้าง ดังนั้นจึงเป็นเพียงส่วนสนับสนุนการขอปรึกษาอวัยวะโดยบุคลากรทางการแพทย์เท่านั้น สอดคล้องกับที่ Klapper (1960) อธิบายว่า สื่อมวลชนเป็นเพียงแรงเสริม (Reinforcement) ที่สนับสนุนบุคคลให้กระทำพฤติกรรม

ทั้งนี้เป็นเพราะในขณะที่เปิดรับสารเหล่านี้ ญาติผู้เสียชีวิตไม่ได้ให้ความสนใจ เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัว จึงทำให้ไม่สามารถจดจำรายละเอียดของเนื้อหาสารได้ สอดคล้องกับที่ Klapper (1960) อธิบายว่า บุคคลจะเลือกจดจำ (Selective Retention) เนื้อหาสารในส่วนที่

ต้องการจำ เข้าไปเก็บไว้เป็นประสบการณ์ เพื่อที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป และจะไม่จดจำเนื้อหาสาระที่ไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง

นอกจากนี้ญาติผู้เสียชีวิตยังเห็นว่าสื่อต่าง ๆ นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชน ไม่ค่อยมีส่วนในการชักจูงใจให้ญาติผู้เสียชีวิตตัดสินใจบริจาคอวัยวะ สอดคล้องกับที่ Rogers และ Shoemaker (1971) อธิบายว่า เนื้อหาสาระที่ถ่ายทอดจากสื่อมวลชนเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ฝังแน่น หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้

2. ขั้นตอนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิตมีลักษณะเป็นกระบวนการ กล่าวคือ เกิดขึ้นเป็นไปตามลำดับขั้นตอนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ สอดคล้องกับการวิจัยของ ศรีประภา สมานพันธ์ (2530) ซึ่งพบว่า กระบวนการตัดสินใจของญาติในการพาผู้ป่วยมารับบริการทางจิตเวช มีลักษณะเป็นขั้นเป็นตอนอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการตัดสินใจ ระยะการตัดสินใจ และระยะหลังการตัดสินใจ โดยระยะก่อนการตัดสินใจ เป็นการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ระยะการตัดสินใจ เป็นการประเมินข้อมูลข่าวสารและตัดสินใจเลือก และระยะหลังการตัดสินใจ เป็นการยืนยันการตัดสินใจ (การกระทำ) โดยในแต่ละระยะประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ๆ สอดคล้องกับที่ McGuire (1989) อธิบายว่า เมื่อผู้รับสารได้รับสารเพื่อการโน้มน้าวใจ จะเกิดการตอบสนองโดยเป็นการประมวลผลข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ เป็นไปตามลำดับขั้นตอน โดยเริ่มจากขั้นตอนการเปิดรับข่าวสาร ไปจนถึงขั้นตอนการยืนยันการกระทำ

เมื่อญาติผู้เสียชีวิตรับทราบสภาพอาการของผู้เสียชีวิตว่าอาการหนักมากเนื่องจากสมองตาย หมดโอกาสมีชีวิตรอดต่อไป บุคลากรทางการแพทย์จะบอกญาติผู้เสียชีวิตว่าขอดูอาการของผู้เสียชีวิตไปอีกประมาณ 2-3 วัน ทั้งนี้ก็เพื่อทิ้งระยะเวลาให้ญาติผู้เสียชีวิตสามารถทำใจยอมรับความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากการขอบริจาคอวัยวะเมื่อญาติผู้เสียชีวิตสามารถทำใจได้ ช่วยให้การขอบริจาคอวัยวะประสบผลสำเร็จง่ายขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของ Andrews (1993) ซึ่งพบว่า ระยะเวลาที่ผู้เสียชีวิตอยู่ในโรงพยาบาลก่อนการขอบริจาคอวัยวะ มีส่วนทำให้ญาติผู้เสียชีวิตสามารถทำใจได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต ทั้งนี้ที่ถูกขอบริจาคอวัยวะโดยบุคลากรทางการแพทย์ญาติผู้เสียชีวิตมักเกิดความสงสัย เนื่องจากญาติผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ไม่เคยทราบเรื่องราวเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะมาก่อน ย่อมต้องเกิดความสงสัยให้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่เคยรู้เรื่องมาก่อน สอดคล้องกับที่ Janis (1968) อธิบายว่า เมื่อ

บุคคลถูกทำทลายโดยข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลข่าวสารที่เข้ามาทำทลายทำให้บุคคลเริ่มสงสัยถึงการกระทำเช่นนั้น ซึ่ง Janis เรียกขั้นตอนนี้ว่า ขั้นตอนประเมินสิ่งทำทลาย (Appraising the Challenge) ส่วน McGuire (1989) เรียกขั้นตอนนี้ว่า ขั้นตอนเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (Exposing) และเมื่อเกิดความสงสัย ญาติผู้เสียชีวิตจึงต้องการแสวงหาคำแนะนำ และข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ ญาติผู้เสียชีวิตก็จะซักถามบุคลากรทางการแพทย์เกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ เพื่อคลายความสงสัยดังกล่าว สอดคล้องกับที่ Janis (1968) อธิบายว่า หลังจากที่บุคคลถูกรบกวนจากข้อมูลข่าวสารที่มาทำทลาย บุคคลจะเริ่มแสวงหาคำอธิบาย และข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม โดยบุคคลจะแสวงหาคำแนะนำจากผู้ที่มีความรู้ ซึ่ง Janis เรียกขั้นตอนนี้ว่า ขั้นตอนแสวงหาทางเลือก (Surveying Alternatives) ส่วน McGuire (1989) เรียกขั้นตอนนี้ว่า ขั้นตอนแสวงหาข้อมูลข่าวสาร (Searching Information)

หลังจากได้รับคำตอบ และคำอธิบายเพิ่มเติมจากบุคลากรทางการแพทย์แล้ว ญาติผู้เสียชีวิตก็จำเป็นต้องคิดพิจารณาว่าจะตัดสินใจบริจาคอวัยวะดีหรือไม่ เป็นการประเมินข้อดี-ข้อเสียของการตัดสินใจบริจาคอวัยวะอย่างรอบคอบ เป็นการชั่งน้ำหนักดูว่าระหว่างข้อดี-ข้อเสีย อันไหนมีน้ำหนักมากกว่ากัน ถ้าข้อดีของการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ มีน้ำหนักมากกว่าข้อเสียของการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ญาติผู้เสียชีวิตก็จะเริ่มโน้มเอียงที่จะตัดสินใจบริจาคอวัยวะ สอดคล้องกับที่ Janis (1968) อธิบายว่า บุคคลจะพิจารณาอย่างรอบคอบถึงข้อดี-ข้อเสียของทางเลือกที่มีอยู่ โดยจะเลือกการกระทำที่ดีที่สุด ซึ่ง Janis เรียกขั้นตอนนี้ว่า ขั้นตอนชั่งน้ำหนักทางเลือก (Weighing Alternatives) ส่วน McGuire (1989) เรียกขั้นตอนนี้ว่า ขั้นตอนตัดสินใจ (Deciding)

เมื่อญาติผู้เสียชีวิตเริ่มคล้อยตาม คือยินดีจะบริจาคอวัยวะ ก็จะกลับไปบอกกล่าว หรือขอคำแนะนำปรึกษาจากบุคคลใกล้ชิด ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทย เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว และเครือญาติ การตัดสินใจต่าง ๆ เป็นสิ่งที่บุคคลใกล้ชิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในครอบครัวต้องมีส่วนรับทราบและเห็นชอบ ด้วยเหตุนี้การตัดสินใจต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องบอกกล่าวเล่าสู่กันฟัง เพื่อป้องกันการครหาว่ากล่าวจากบุคคลใกล้ชิดว่าตัดสินใจบริจาคอวัยวะไปโดยพลการ แสดงว่าไม่เห็นความสำคัญของบุคคลใกล้ชิด หากญาติผู้เสียชีวิตได้รับการสนับสนุน หรือความเห็นชอบจากบุคคลใกล้ชิด ส่งผลให้ญาติผู้เสียชีวิตสามารถตัดสินใจบริจาคอวัยวะได้ง่ายขึ้น และมั่นใจขึ้น แต่หากบุคคลใกล้ชิดคัดค้าน หรือไม่เห็นด้วย ญาติผู้เสียชีวิตที่ยินดีจะบริจาคอวัยวะ ก็จะอธิบาย ชี้แจงแสดงเหตุผล และชักจูงใจให้บุคคลใกล้ชิดเห็นด้วยกับการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ สอดคล้องกับการวิจัยของ ศรีประภา สมานพันธ์ (2530) ซึ่งพบว่า ขั้นตอนที่ 3 ของกระบวนการตัดสินใจของญาติในการพาผู้ป่วยมารับบริการทางจิตเวช คือขั้นตอนการปรึกษากับสมาชิกในสังคมที่ใกล้ชิด ได้แก่ ญาติพี่น้อง ซึ่งมีบทบาทสำคัญมากที่จะช่วยให้

ญาติตัดสินใจได้ว่าจะดำเนินการกับผู้ป่วยอย่างไร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ภัลสร ลิมานนท์ และคณะ (2538) ซึ่งพบว่า การปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัว มักเป็นการปรึกษา ปัญหาต่าง ๆ กันภายในครอบครัว และมักปรึกษาญาติผู้ใหญ่ และยังสอดคล้องกับที่ Janis (1968) อธิบายว่า หลังจากตัดสินใจยอมรับการกระทำ ก็จะเริ่มถ่วงทอการตัดสินใจไปยังบุคคล ในเครือข่ายทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง เป็นต้น และเตรียมคำอธิบายสำหรับผู้ ที่อาจคัดค้าน ซึ่ง Janis เรียกขั้นตอนนี้ว่า ขั้นตอนพิจารณาการผูกมัด (Deliberating about Commitment)

แม้ว่าญาติผู้เสียชีวิตได้ตัดสินใจบริจาคอวัยวะไปแล้ว ก็มักยืนยันการตัดสินใจของตนเอง ว่าเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว แม้ว่าอาจจะประสบกับการตอบสนองทางลบ คือการ ไม่เห็นด้วยจากบุคคลอื่น ญาติผู้เสียชีวิตก็มักจะเพิกเฉยความเห็นที่ไม่สอดคล้องนั้น ตลอดจนได้ ยัง ทั้งนี้เพื่อที่จะรักษาความมั่นใจในการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ สอดคล้องกับที่ Janis (1968) อธิบายว่า เมื่อบุคคลตัดสินใจไปแล้ว ก็อาจได้รับการตอบสนองทางลบจากผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการ ตัดสินใจ บุคคลจะยืนยันการตัดสินใจนั้นไว้ต่อไป เพื่อรักษาความสมดุลภายในจิตใจ ซึ่ง Janis เรียกขั้นตอนนี้ว่า ขั้นตอนยืนยันแม้ได้รับการตอบสนองทางลบ (Adhering despite Negative Feedback) ในขณะที่ McGuire (1989) เรียกขั้นตอนนี้ว่า ขั้นตอนยืนยันภายหลังการกระทำ (Consolidating)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เพื่อให้ได้รับบริจาคอวัยวะจากญาติผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทางการแพทย์สามารถขอบริจาคอวัยวะได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1. ควรจัดทำคู่มือการขอบริจาคอวัยวะ สำหรับแจกจ่ายไปยังบุคลากรทางการแพทย์ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการขอบริจาคอวัยวะ และเทคนิควิธีการชักจูงใจญาติผู้เสียชีวิต เพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการขอบริจาคอวัยวะ บุคลากรทางการแพทย์ จะได้สามารถนำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน

2. ควรจัดทำประมวลคำสอนทางศาสนาในเรื่องการบริจาคอวัยวะ สำหรับให้ญาติผู้เสียชีวิตอ่านประกอบการตัดสินใจ โดยมีเนื้อหาเป็นคำสอนของพระสงฆ์ที่เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ญาติผู้เสียชีวิตว่าการบริจาคอวัยวะเป็นการสร้างบุญกุศลสูงสุด และหากเกิดมาชาติหน้าก็จะมีอวัยวะครบถ้วนสมบูรณ์

2. เพื่อให้การขอบริจาคอวัยวะจากญาติผู้เสียชีวิตประสบผลสำเร็จง่ายขึ้น บุคลากรทางการแพทย์ควรใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1. บุคลากรทางการแพทย์ควรใช้บุญกุศลเป็นจุดจูงใจ และควรสร้างความเชื่อมั่นแก่ญาติผู้เสียชีวิตว่าเมื่อบริจาคอวัยวะไปแล้ว หากผู้เสียชีวิตเกิดมาชาติหน้าก็ต้องมีอวัยวะครบถ้วนสมบูรณ์

2. บุคลากรทางการแพทย์ควรใช้คำพูดที่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย และหลีกเลี่ยงคำพูดที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด เช่น ควรบอกญาติผู้เสียชีวิตไปเลยว่าผู้เสียชีวิตเสียชีวิตแล้ว แต่ที่ใช้เครื่องช่วยหายใจกระตุ้นไว้ แทนการใช้คำว่าสมองตาย ซึ่งทำให้เข้าใจผิดคิดว่าผู้เสียชีวิตยังไม่เสียชีวิต

3. บุคลากรทางการแพทย์ควรชักจูงใจให้ญาติผู้เสียชีวิตคลายตามโดยเร็ว และควรเร่งให้ญาติผู้เสียชีวิตรีบตัดสินใจบริจาคอวัยวะ เนื่องจากในสภาวะการณ์ขณะนั้น ญาติผู้เสียชีวิตรู้สึกสับสนจึงถูกชักจูงใจได้ง่าย แต่หากปล่อยให้เวลาผ่านไปนาน ญาติผู้เสียชีวิตอาจถูกบุคคลใกล้ชิดคัดค้าน

3. ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ควรนำผลการวิจัยที่ว่าบุคลากรทางการแพทย์มีส่วนทำให้ญาติผู้เสียชีวิตยินยอมบริจาคอวัยวะ ไปเป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อช่วยเพิ่มน้ำหนักในการสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรทางการแพทย์ให้เห็นความสำคัญของการขอบริจาคอวัยวะ และใน

การขอความร่วมมือบุคลากรทางการแพทย์ให้ช่วยกันขอบริจาคอวัยวะ การอ้างอิงผลการวิจัยจะช่วยให้บุคลากรทางการแพทย์เกิดความเข้าใจ และให้ความร่วมมือ เนื่องจากเห็นว่ามีข้อมูลอ้างอิงที่น่าเชื่อถือมายืนยัน เป็นข้อมูลที่เกิดจากการแสวงหาความรู้เชิงวิทยาศาสตร์

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นแต่เพียงการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ จึงทำให้ทราบแต่เพียงว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต แต่ไม่สามารถชี้วัดออกมาเป็นค่าได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ มีผลแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร และมีความสัมพันธ์เพียงไร ดังนั้นจึงควรมีการทำวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อหาค่าความแตกต่าง และค่าความสัมพันธ์ดังกล่าว

2. การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นการให้ญาติผู้เสียชีวิตเล่าย้อนไปถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมานานแล้ว ทำให้ข้อมูลที่ได้รับอาจไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ หรืออาจบิดเบือนไป ดังนั้นหากต้องการทำวิจัยเชิงคุณภาพในเรื่องนี้อีก จึงควรเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์อย่างลุ่มลึก และเกิดความเข้าใจอย่างเป็นองค์รวม

3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งเป็นผู้รับสาร ข้อมูลที่ได้รับจึงเป็นมุมมองของผู้รับสารว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ดังนั้นจึงควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งเป็นผู้ส่งสาร เพื่อที่จะได้รับข้อมูลที่เป็นมุมมองของผู้ส่งสารว่าขอบริจาคอวัยวะอย่างไร ญาติผู้เสียชีวิตจึงยินยอมบริจาคอวัยวะ ทั้งนี้จะได้นำผลการวิจัยทั้งสองมาเปรียบเทียบกันเพื่อหาความสอดคล้องร่วมกัน ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างมากต่อการปรับปรุงการขอบริจาคอวัยวะโดยบุคลากรทางการแพทย์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาญาติผู้เสียชีวิตที่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ทำให้ทราบแต่เพียงว่าเพราะเหตุใดญาติผู้เสียชีวิตจึงตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ดังนั้นจึงควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาญาติผู้เสียชีวิตที่ไม่ยอมบริจาคอวัยวะ ทั้งนี้เพื่อที่ได้ทราบว่าเพราะเหตุใดญาติผู้เสียชีวิตจึงไม่ยอมบริจาคอวัยวะ ทั้งนี้จะได้นำผลการวิจัยทั้งสองมาเปรียบเทียบกันเพื่อหาความสอดคล้องร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างสมบูรณ์

5. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะญาติผู้เสียชีวิตที่ตัดสินใจบริจาคอวัยวะที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ดังนั้นจึงควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาญาติผู้เสียชีวิตที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ภาคอื่นด้วย เพื่อจะได้เห็นมุมมองที่อาจแตกต่างกันออกไป